

**Govor papeža Frančiška uslužbencem sodišča Rimske rote
ob priložnosti otvoritve sodnega leta 2022**

Klementova dvorana

četrtek, 27. januar 2022

Vaša ekszellenca, dragi prelati zasliševalci!

Prisrčno pozdravljam vsakega izmed vas, začenši z dekanom msgr. Alejandrom Arellano Cedillom, ki se mu zahvaljujem za njegove besede. In hvala za zadnji dve stvari, za katere ste prosili papeža: tolažbo in blagoslov. To mi je všeč. Gre za pastoralno prošnjo. Zahvaljujem se vam.

Pozdravljam oficiale, odvetnike in druge sodelavce apostolskega sodišča Rimske rote. Vsem izrekam najboljše želje za sodno leto, ki ga danes začenjamo.

Sinodalna pot, ki jo živimo, je izziv tudi za to naše srečanje, saj vključuje tudi sodno področje in vaše poslanstvo v službi družinam, zlasti ranjenim, tistim, ki potrebujejo balzam usmiljenja.[1] V tem letu, ki je posvečeno družini kot izrazu veselja in ljubezni, imamo danes priložnost razmišljati o sinodalnosti v zakonskih ničnostnih postopkih. Čeprav sinodalno delo ni strogo postopkovne narave, ga je treba vključiti v dialog s sodno dejavnostjo, da bi spodbudilo splošen razmislek o pomembnosti kanonskega postopka za življenje vernikov, ki so doživeli razpad zakonske zveze, in hkrati za harmonijo odnosov znotraj cerkvene skupnosti. Vprašajmo se torej, v kakšnem smislu pravosodje potrebuje sinodalnega duha.

Sinodalnost najprej pomeni, da hodimo skupaj. Če se izognemo izkrivljenemu pogledu na zakonske primere, kot da gre zgolj za subjektivne interese, je treba ponovno odkriti, da so vsi udeleženci v postopku poklicani prispevati k istemu cilju, to je osvetliti resnico o konkretni zvezi med moškim in žensko, ter ugotoviti, ali je med njima obstajala prava zakonska zveza ali ne. Ta vizija skupne poti k skupnemu cilju ni nova v cerkvenem razumevanju teh postopkov. V zvezi s tem je dobro znan nagovor častitljivega Pija XII. Rimski roti, v katerem je potrdil »enotnost namena, ki mora dati posebno obliko delu in sodelovanju vseh, ki sodelujejo pri obravnavi zakonskih zadev na cerkvenih sodiščih vseh stopenj in vrst, ter jih mora oživljati in povezovati v isti enotnosti namena in delovanja«. [2] S tem je začrtal nalogo vsakega udeleženca v postopku iskanja resnice, pri tem pa ohranil zvestobo vsakega njegovi vlogi. Ta resnica, če jo resnično ljubimo, postane osvobajajoča. [3]

Že na predhodni stopnji, ko se verniki znajdejo v težavah in iščejo pastoralno pomoč, ne sme manjkati prizadevanj za odkrivanje resnice o njihovi zvezi, ki je nujen pogoj za celjenje ran. V tem kontekstu ni težko razumeti pomena prizadevanj za spodbujanje odpuščanja in sprave med zakoncema, pa tudi za potrditev neveljavne zakonske zveze, kadar je to mogoče in smotno. Tako se razume, da razglasitev ničnosti ne sme biti predstavljena kot edini cilj, ki ga je treba doseči v zakonski krizi, ali kot da je to pravica ne glede na dejstva. Pri predstavitvi možnosti ničnosti je treba vernike spodbuditi k razmisleku o razlogih, ki jih vodijo k zahtevi za razglasitev ničnosti

zakonske zveze, ter jih tako pripraviti, da sprejmejo končno sodbo, tudi če se ne ujema z njihovimi prepričanji. Le tako so lahko postopki za razglasitev ničnosti izraz učinkovitega pastoralnega spremljanja vernikov v njihovih zakonskih krizah, kar pomeni poslušati Svetega Duha, ki govori v konkretni zgodovini posameznikov. Pred dvema ali tremi leti smo govorili o zakonskem katehumenatu.

Enak cilj skupnega iskanja resnice mora biti značilen za vse faze sodnega postopka. Res je, da sojenje včasih vključuje dialektiko med nasprotujočimi si tezami, vendar pa mora kontradiktorni proces med strankami vedno potekati v iskrenem sledenju temu, kar se zdi resnično za vsako stranko, brez zapiranja v lastno vizijo, ampak z odprtostjo za prispevek drugih udeležencev sojenja. Pripravljenost ponuditi svojo subjektivno različico dejstev postane plodna v okviru ustrezne komunikacije z drugimi, ki lahko doseže tudi samokritičnost. Zato je vsako namerno spreminjanje ali prirejanje dejstev za doseg pragmatično zelenega rezultata nedopustno. Tu se ustavljam in se opravičujem, da omenjam zelo veliko nevarnost. Če tega ne premagamo, lahko celo odvetniki povzročijo veliko škodo. Pred mesecem dni se je prišel škof pritožiti, ker je imel težave z nekim duhovnikom. Gre za resen problem, ki ni povezan z zakonsko zvezo, resen disciplinski problem, ki si je zaslužil sojenje. Sodnik nacionalnega sodišča – ne govorim o tej ali oni državi – je poklical škofa in mu rekel: »To sem prejel. Naredil bom, kar mi boste rekli. Če mi rečete, naj ga obsodim, ga bom obsodil; če mi rečete, naj ga oprostim, ga bom oprostil.« To se lahko zgodi, do tega lahko pride, če v sodnih postopkih ni enotnosti niti pri nasprotujočih si sodbah; pojdite skupaj, saj gre za dobro Cerkve in ljudi! To niso zaključena pogajanja. Oprostite, ampak ta anekdota me je zelo razsvetlila.

To »hoditi skupaj« v sodbi velja za stranke in njihove zastopnike, za priče, ki morajo pričati v skladu z resnico, za izvedence, ki morajo svoje znanje uporabiti v sodnem postopku in na poseben način tudi za sodnike. Pravosodje v Cerkvi je namreč izraz skrbi za duše, ki zahteva pastoralno skrb, da bi bili služabniki odrešilne resnice in usmiljenja. Ta ministerium veritatis dobi poseben pomen pri škofih, ki sodijo v prvi osebi, zlasti v krajših postopkih, in ko izvajajo svojo odgovornost do svojih sodišč, ter tako kažejo tudi svojo očetovsko skrb za vernike. In vračam se k temu, kar sem vedno govoril od prvega trenutka: prvi sodnik je škof. Dekan me je pozdravil z besedami »papež, vrhovni sodnik vseh ...«. To pa zato, ker sem rimski škof, in ker Rim predseduje vsemu; ne pa zato, ker imam še kakšen drug naziv. Hvala za to. Če ima papež to moč, je to zato, ker je škof škofije, katere škofa je Gospod hotel imeti za papež. Pravi in prvi (sodnik) je škof in ne sodni vikar, je škof.

Sinodalnost v sodnih postopkih pomeni nenehno poslušanje. Tudi na tem področju se je treba naučiti poslušati, pri čemer ne gre zgolj za poslušanje. Razumeti je treba vizijo in razloge drugega, ter se z njimi skoraj poistovetiti. Tako kot na drugih področjih pastoralne oskrbe, je treba tudi pri sodni dejavnosti spodbuditi kulturo poslušanja, ki je predpogoj za kulturo srečanja. Zato so standardni odgovori na konkretne probleme posameznih oseb škodljivi. Vsaka oseba s svojo izkušnjo, pogosto zaznamovano z bolečino, za cerkvenega sodnika predstavlja konkretno »eksistencialno obrobje«, iz katerega mora izhajati vsako sodno pastoralno dejanje.

Postopek zahteva tudi pozorno poslušanje argumentov in dokazov strank. Posebej pomembna je predhodna preiskava, katere namen je ugotoviti dejstva, pri čemer morajo tisti, ki jo vodijo, znati združiti ustrezno strokovnost z natančnostjo in poslušanjem. Ali je za to potreben čas? Da, za to je potreben čas. Ali zahteva potrpežljivost? Da, zahteva potrpežljivost. Ali zahteva pastoralno

očetovstvo? Da, zahteva pastoralno očetovstvo. Sodniki morajo biti poslušalci par excellence vsega, kar se je pojavilo v postopku za razglasitev ničnosti in proti njej. K temu jih zavezuje dolžnost pravičnosti, ki jo spodbuja in podpira pastoralna ljubezen. Dejansko je »usmiljenje polnost pravičnosti in najsvetlejša manifestacija Božje resnice« (Posinodalna apostolska spodbuda *Amoris laetitia*, 311). Poleg tega mora biti vsak sodnik, kot je običajno, odprt za razloge, ki jih predstavijo drugi člani, da bi lahko sprejel premišljeno odločitev. V tem smislu vam kot sodnim uslužbencem nikoli ne sme manjkati pastoralnega srca, duha ljubezni in razumevanja oseb, ki trpijo zaradi neuspešnega zakonskega življenja. Da bi pridobili tak slog, se je treba izogniti slepi ulici legalizma – ki je neke vrste pravni pelagijanizem, a ne? Ni katoliški, legalizem ni katoliški – to je samoreferenčni pogled na pravo. Zakon in sodba sta vedno v službi resnice, pravičnosti in evangeljske kreposti ljubezni.

Drugi vidik sinodalnosti postopkov je razločevanje. Ker sinoda ne sprašuje le po mnenjih, ni preiskava za katero bi veljalo, kar kdo reče. Ne. To kar človek reče, je del razločevanja. Potrebujemo spodobnost razločevanja. In razločevanje ni enostavno. Gre za razločevanje, ki temelji na skupni hoji in poslušanju ter omogoča, da se konkretna zakonska situacija bere v luči Božje besede in cerkvenega učiteljstva. Odločitev sodnikov se tako kaže kot način vstopa v resničnost življenjskega dogodka, da bi v njem odkrili obstoj ali neobstoj tistega nepreklicnega dogodka, ki je veljavna privolitev, na kateri temelji zakonska zveza. Le tako je mogoče plodno uporabljati zakone, ki se nanašajo na posamezne oblike zakonske ničnosti, saj so izraz cerkvenega nauka in discipline o zakonski zvezi. Tu deluje pravna preudarnost v svojem klasičnem pomenu »*recta ratio agibilium*«, to je krepost, ki sodi po razumu, torej s pravičnostjo na praktičnem področju. Če se vrnemo k prejšnjemu primeru: »Kaj hočeš? Naj ga obsodim ali oprostim?«

Rezultat te poti je sodba, sad skrbnega razločevanja, ki vodi do verodostojne besede resnice o osebni izkušnji, pri čemer se pokažejo nove poti, ki se od tod lahko odprejo. Sodba mora biti razumljiva vsem udeleženi osebami, saj bo le tako postala trenutek posebnega pomena na njihovi človeški in krščanski poti.

Dragi prelati zasliševalci, ti premisleki, na katere bi vas rad opozoril, kažejo, kako razsežnost sinodalnosti omogoča poudariti bistvene značilnosti postopka. Zato vas spodbujam, da z zvestobo in obnovljeno delavnostjo nadaljujete svojo cerkveno službo v službi pravičnosti, ki je neločljivo povezana z resnico in navsezadnje s *salus animarum*. To je delo, ki kaže usmiljeno obličje Cerkve: materinsko obličje, ki se sklanja nad vsakega vernika, da bi mu pomagalo spoznati resnico o sebi, ga dvignilo od porazov in stisk ter ga povabilo, naj v polnosti živi lepoto evangelija.

Vsakemu izmed vas ponovno izražam svoje spoštovanje in hvaležnost. Prosim Svetega Duha, naj vedno spremlja vaše delo in vas iz srca blagoslavljam. In ne pozabite moliti. Naj vas vedno spremlja molitev. »Zaposlen sem, imam veliko stvari za narediti«. Prva stvar, ki jo morate storiti, je moliti. Molite, da bi vam bil Gospod blizu. In tudi, da bi spoznali Gospodovo srce: spoznamo ga v molitvi. Sodniki molijo in morajo moliti dvakrat ali trikrat toliko. Prosim, ne pozabite moliti tudi zame, saj razumete! Zahvaljujem se vam.

[1] Bula *Misericordiae Vultus* 5: AAS 107 (2015), 402.

[2] Govor rimski roti, 2. oktober 1944: AAS 36 (1944), 281.

[3] Prim. Jn 8, 32.